

บทเรียนที่ ๑.๔ การคุ้มครองผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว และผู้ได้รับผลกระทบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะกล่าวถึงในที่นี่มี ๔ ประเด็น คือ การคุ้มครองสิทธิสตรีและคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว มาตรการการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบ และมาตรการการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเด็ก

๑. การคุ้มครองสิทธิสตรีและคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนสตรี และคุ้มครองสวัสดิภาพ มีดังนี้

๑) **สิทธิมนุษยชน** (human rights) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน และเป็นสากล โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชาติ ประเทศ ศิพวรรณ เพศ อายุ ภาษา วัฒนธรรม สติปัญญา ความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางกายและสุขภาพ รวมทั้งความคิดและความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่น ๆ มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี อิสรภาพ เสรีภาพ เสมอภาค มีชีวิตที่ดี มีสิทธิแสวงหาวัตถุประสงค์มาดำรงชีพ ได้รับการยอมรับจากสังคม และการปฏิบัติจากรัฐอย่างเหมาะสม

หลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน มี ๖ ประการ คือ

(๑) ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (human dignity) เป็นสิทธิที่ติดตัวทุกคนตามธรรมชาติตั้งแต่เกิด

(๒) คนทุกคนมีความเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (equality and non-discrimination)

(๓) สิทธิมนุษยชนเป็นของทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม สุขภาพ และความคิดเห็นด้านต่าง ๆ (universality)

(๔) สิทธิมนุษยชนมีลักษณะเป็นองค์รวม แยกเป็นส่วน ๆ ไม่ได้ และพึ่งพิงกัน (indivisibility and interdependently)

(๕) การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิ (participation & inclusion) คือ การที่ประชาชนแต่ละคนหรือกลุ่มประชาชนหรือประชาสังคมมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมืองและสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(๖) การมีสิทธิมนุษยชน สามารถตรวจสอบได้ และใช้หลักนิติธรรม (accountability & the rule of law)

๒) **สิทธิมนุษยชนสตรี** หมายถึง สิทธิในร่างกาย สิทธิในความเป็นบุคคล และสิทธิที่จะตัดสินใจอย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง ด้วยความเท่าเทียมกันและไม่คำนึงถึงความแตกต่างในทุก ๆ ด้าน สำหรับสังคมไทย ผู้หญิงไทยจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนด้วยสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ความพิการ ขนชั้นทางเศรษฐกิจ ผู้อพยพ ผู้ที่ถูกกีดกัน ผู้พลัดถิ่น ทำให้

เสียเปรียบและถูกเบียดเบียน หรือถูกกีดกันออกไป เนื่องจากขาดความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิมนุษยชน หรืออุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลและกลไกการช่วยเหลือในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิขึ้น นอกจากนี้ ผู้หญิงยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยความเคียดชัง จึงไม่ค่อยต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิ หรือไม่รู้สึกถึงการถูกละเมิดสิทธิ ทั้งนี้เพราะปัจจัยค่านิยมในสังคมไทยครอบงำให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจมาอย่างต่อเนื่อง ผู้หญิงไทยยังคงประสบปัญหาการละเมิดสิทธิหลายด้าน เช่น ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงถูกรังแกความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว แรงงานหญิงถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าของกิจการหรือผู้ว่าจ้าง กฎหมายหรือระเบียบบางอย่างยังจำกัดสิทธิของผู้หญิง (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, ม.ป.ป.)

๓) การคุ้มครองสวัสดิภาพ สวัสดิภาพ คือ ความปลอดภัย ซึ่งหมายถึง การปราศจากภัยและอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้น การมีสวัสดิภาพจึงเป็นการมีความปลอดภัยจากภัยอันตราย ไม่ได้รับบาดเจ็บหรือตาย รวมทั้งไม่สูญเสียทรัพย์สินของมีค่าหรือเสียเวลาไป ผลจากความปลอดภัยหรือมีสวัสดิภาพจึงทำให้บุคคลมีสภาพร่างกายและจิตใจที่เป็นปกติสุขดี ไม่เกิดอุบัติเหตุ และไม่มีทรัพย์สินเสียหายเกิดขึ้น นอกจากนี้ “สวัสดิภาพ” ยังรวมถึงการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกายสุขใจ ไม่เสี่ยงภัย มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันภัยไว้ล่วงหน้า อย่างถูกต้องเหมาะสม และสม่ำเสมออีกด้วย

การคุ้มครองสวัสดิภาพ จึงมุ่งให้เกิดการกินดีอยู่ดีของบุคคล กลุ่ม ชุมชน หรือสังคม ส่วนนี้ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม ความกินดีอยู่ดี การมีสุขภาพที่ดี เจริญรุ่งเรือง ความสุข เพื่อให้เกิดสวัสดิการซึ่งเป็นการบริการเพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย มั่นคง เช่น ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ ความมั่นคงในการดำเนินชีวิตหรือได้รับประโยชน์ เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจ เช่น ความมั่นคงในการทำงาน เป็นต้น

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพในส่วน มีดังนี้ (สาโรช นักเบตส์, ม.ป.ป.)

๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อน เกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิดหลายฝ่าย และมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาลงโทษผู้กระทำผิดเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ จึงทำให้การบังคับใช้มาตรการทางอาญากับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวขาดความยืดหยุ่นและเหมาะสม ดังนั้น การกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟู

ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่ปรากฏใน “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐” จึงเป็นมาตรการที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ และให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการรักษาเยียวยาความเสียหายได้ทัน่วงที โดยเจตนาารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มีดังนี้ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๕๔)

(๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ดังปรากฏในการกำหนดโทษทางอาญาต่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้ โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ลบล้างการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น หากการกระทำเข้าข่ายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นด้วย หรือการกำหนดให้ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษ เพื่อให้กลับตัวและเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

(๒) การปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งจัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว

(๓) การรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว จากการศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน และเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวหลายฝ่าย หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังประสงค์ที่จะรักษาความสัมพันธ์ของครอบครัวไว้ต่อไป กฎหมายก็เปิดช่องไว้โดยกำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดที่ยอมความกันได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอาจตั้งผู้ประนีประนอม เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรือแม้คู่กรณีจะไม่มีที่ยอมความกัน แต่ถ้าศาลเห็นว่ายังสามารถปรับเปลี่ยนความประพฤติของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจกำหนดให้ใช้มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษได้

การคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัตินี้มีเจตนาารมณ์และหลักการบังคับใช้ คือ

- (๑.๑) มุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ
- (๑.๒) ค้ำครองสิทธิของผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- (๑.๓) สงวนและค้ำครองสถานภาพของการสมรส ถ้าไม่สามารถรักษาไว้ได้ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรม และเสียหายน้อยที่สุด
- (๑.๔) ค้ำครองและช่วยเหลือครอบครัว
- (๑.๕) ช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดอง และปรับปรุงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

๒.๑) เป็นกฎหมายอาญาที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีมาตรการทางอาญาลงโทษผู้กระทำความผิดต่อเด็ก มาตรการทางสังคมและทางการแพทย์ในการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ มาตรการทางอาญา มาตรการสงเคราะห์เด็ก มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และมาตรการส่งเสริมความประพฤติเด็กและนักเรียนนักศึกษา

๒.๒) คำนี้ถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (มาตรา ๒๒) คือ เด็กต้องได้รับการคุ้มครอง โดยได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้มีความประพฤติที่เหมาะสม มีการพัฒนา และได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพให้ปลอดภัย

๒.๓) มุ่งให้พ่อแม่ผู้ปกครองทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน พัฒนา และคุ้มครองเด็กให้ปลอดภัย (มาตรา ๒๓)

๒.๔) เด็กที่ไม่มีพ่อแม่ผู้ปกครองหรือมีแต่ไม่ทำหน้าที่หรือไม่สามารถทำหน้าที่ได้หรือทำหน้าที่ได้ไม่เหมาะสม รัฐสามารถเข้าแทรกแซงได้

๒.๕) การแทรกแซงของรัฐ ดำเนินการโดยนำเด็กมาสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติให้เหมาะสม ช่วงระยะหนึ่งตามความจำเป็นและตามสมควร (มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๒)

๒.๖) ในการดำเนินการคุ้มครองเด็ก ต้องประเมินสถานการณ์และความเสี่ยงที่เด็กจะได้รับเป็นอันดับแรก โดยใช้กระบวนการทางสังคมและการแพทย์ช่วยเหลือเด็ก และใช้กฎหมายเป็นฐานและเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

๒.๗) กำหนดให้โรงเรียน สถานศึกษา จัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม รับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนนักศึกษา (มาตรา ๖๓)

๓) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มีสาระสำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ดังนี้

๓.๑) กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีต่าง ๆ คือ (๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด (๒) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา ๙๗ วรรคหนึ่ง

(๓) คดีครอบครัว (๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ และ (๕) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว (มาตรา ๑๐)

๓.๒) ให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน ผู้หญิง และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ให้ความสำคัญกับคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

๓.๓) ให้ความคุ้มครองการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ ในการปฏิบัติ เด็ก (อายุไม่เกิน ๑๕ ปี) และเยาวชน (อายุเกินกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี) รวมถึงครอบครัว โดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะมีการขยายขอบเขตการคุ้มครองจากเดิมที่จำกัดเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยในศาล เป็นเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนด้วย ซึ่งได้เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน ในการเผยแพร่ข่าวและภาพของเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัวที่เป็นคู่ความในศาล ด้วย ดังนี้

(๑) คุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน (มาตรา ๗๖)

(๒) ห้ามบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ต้องหว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น (มาตรา ๑๓๐)

(๓) ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ ที่จะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล (มาตรา ๑๓๖)

(๔) ดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ (มาตรา ๑๕๓)

๓.๔) กำหนดมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา โดยกำหนดให้คดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ต้องหว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดหนดให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีโดยผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชน

นั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

๓.๕) กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุตั้งกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือ วิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๗๒)

๓.๖) กำหนดให้กรณีปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระทำการใด ที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือ หน่วยงานตามที่ศาลกำหนด คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจ สั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๗๔)

๓.๗) กำหนดให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ผู้ถูกกล่าวหา มีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควรศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา มาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติ ตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา ๑๗๖)

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ใช้ในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (สอบสวนเด็ก) ประมวลกฎหมายอาญา (วิธีการเพื่อความปลอดภัยโทษ) ประมวลกฎหมายแพ่งฯ (ครอบครัว ผู้ปกครอง) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๓. มาตรการการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ที่ได้รับผลกระทบ

การดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ที่ได้รับผลกระทบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มีแนวทางดังนี้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๓, น. ๓๐-๔๒)

๑) มาตรการการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนด มาตรการการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ๓ มาตรการ คือ มาตรการ

การคุ้มครองเบื้องต้น มาตรการการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี และการกำหนดมาตรการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

๑.๑) มาตรการการคุ้มครองเบื้องต้น เป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทำการคุ้มครองทันทีที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวขึ้น โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ทุกคน รวมทั้งผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อใช้อำนาจในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงฯ ในเบื้องต้นได้ทันทีที่ได้รับแจ้งหรือรับทราบเหตุ มาตรการคุ้มครองเบื้องต้น ดำเนินการดังนี้

(๑) การแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (ผู้แจ้ง จะได้รับการคุ้มครอง ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง เมื่อกระทำโดยสุจริต ตามมาตรา ๕ ที่ระบุให้ทุกคนมีหน้าที่เฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว โดยถือเป็นเรื่องของความสงบสุขของสังคม ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องส่วนตัว)

(๒) การดำเนินการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับการแจ้งเหตุพบเห็น หรือรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว มีอำนาจคุ้มครองเบื้องต้น (มาตรา ๖) ได้แก่

(๒.๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

(๒.๒) จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการตรวจรักษา จากแพทย์

(๒.๓) จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาแนะนำ จากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

(๒.๔) จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เข้าร้องทุกข์ตาม ประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา

(๒.๕) จัดให้มีการร้องทุกข์แทน ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี แต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะดำเนินการด้วยตนเอง

(๓) การไม่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและครอบครัว มาตรา ๙ ระบุว่า ห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา เผยแพร่ต่อสาธารณชน ด้วยวิธีการใด ๆ ที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว นับตั้งแต่มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน (กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

๑.๒) มาตรการการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี เป็นการคุ้มครองระหว่างการสอบสวน และในระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อป้องกันยับยั้งให้มี

การกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำอีก (มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑) โดยสามารถดำเนินการคุ้มครอง ๕ ลักษณะ คือ

(๑) การป้องกันความเสี่ยงจากการถูกระงับความรุนแรงซ้ำ เมื่อมีการร้องทุกข์ในฐานความผิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและพนักงานสอบสวนได้สอบสวนข้อมูลแล้ว และพบว่าผู้ถูกระงับมีความเสี่ยงที่จะถูกระงับความรุนแรงซ้ำ หรือมีเหตุสมควรอื่น ๆ สามารถดำเนินการร้องขอต่อศาลที่มีขอบเขตอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวได้เท่าที่จำเป็นและสมควร เช่น ให้ผู้กระงับความรุนแรงฯ เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ห้ามเข้าไปที่พักของครอบครัว ห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว กำหนดวิธีการดูแลลูก (ระเบียนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนฯ ข้อ ๑๐)

(๒) การให้พนักงานสอบสวนเสนอมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวแล้ว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจ้งผู้กระงับความรุนแรงให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดมาตรการคุ้มครอง และให้พนักงานสอบสวนเสนอมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับตั้งแต่วันออกคำสั่งหรือกำหนดมาตรการคุ้มครอง (ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนฯ ข้อ ๑๒) และหากศาลเห็นชอบด้วยมาตรการบรรเทาทุกข์นั้นก็จะมีผลต่อไป แต่หากศาลไม่เห็นชอบทั้งหมด หรือบางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลง ศาลจะทำการไต่สวนและมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนคำสั่งมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นได้

(๓) ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว เมื่อมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีในความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ในระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏข้อเท็จจริง โดยศาลจะรู้เองหรือมีคำร้องขอใด ๆ ว่า ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังมีความเสี่ยงภัยที่จะถูกระงับความรุนแรงซ้ำ หรือมีเหตุสมควรอื่น ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว (ตามมาตรา ๑๐) ได้ และเมื่อศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวแล้ว แต่มีเหตุการณื หรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลง ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนคำสั่งมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก็ได้

(๔) การกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติฯ นี้ระบุว่า ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากฝ่าฝืนคำสั่งศาล (ตามมาตรา ๑๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๕) การยื่นอุทธรณ์เพื่อขอทบทวนคำสั่งศาล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวของพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรี

มอบหมาย หรือของศาล (ตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑) สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่ทราบคำสั่ง คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลในกรณีนี้ให้เป็นที่สุด

๑.๓) มาตรการการกำหนดมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว (มาตรา ๑๒) มาตรการนี้กำหนดเงื่อนไขให้โอกาสผู้กระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่ใช่ความรุนแรงต่อคนในครอบครัวอีก โดยแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา และหากผู้กระทำความรุนแรงสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามข้อกำหนดเงื่อนไขคดีจึงยุติโดยไม่มีโทษ แต่หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว บังคับใช้ใน ๒ กรณี ดังนี้

(๑) ในกรณีที่มีการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดฐานกระทำความรุนแรง รวมถึงการทำร้ายร่างกาย (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕) ซึ่งเป็นความผิดที่ยอมความได้ คดียังไม่ยุติเหมือนคดีอาญาทั่วไป เพราะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังไม่ได้รับการแก้ไข ในมาตรา ๒ วรรคสอง ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือศาลจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง โดยกำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงฯ (ผู้ต้องหาหรือจำเลย) ไปรับการฟื้นฟู บำบัดรักษา ควบคุมความประพฤติ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ เพื่อให้ผู้กระทำความรุนแรงฯ ปฏิบัติ (ในการจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง ในชั้นการสอบสวนให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และในชั้นศาลให้ปฏิบัติตามระเบียบอธิบดีพิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง)

ในการจัดทำบันทึกข้อตกลงดังกล่าวนี้ อาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นเสมือนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมแบบครอบครัวสามานฉันท์ ให้มีการขอมความโดยมีเงื่อนไข โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาล (แล้วแต่กรณี) อาจตั้งผู้ประนีประนอม โดยอาจประกอบด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติของทั้งสองฝ่าย หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความยอมความกันได้ (มาตรา ๑๖)

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้กระทำความรุนแรงฯ (ผู้ต้องหาหรือจำเลย) ได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขครบถ้วนแล้ว จึงให้มีการขอมความได้ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือการทำร้ายร่างกายได้ แต่หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกขึ้นมาเป็นคดีได้ (มาตรา ๑๒ วรรคสอง)

(๒) ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว หรือฐานทำร้ายร่างกาย ที่เป็นความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา ควบคุมความประพฤติ ผู้กระทำความผิด หรือให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้ (มาตรา ๑๒ วรรคแรก) หากจำเลยฝ่าฝืนหรือปฏิบัติตามมาตรการแทนการลงโทษดังกล่าว ศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นพิพากษาต่อไป

๑.๔) มาตรการการคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเด็ก
สำหรับผู้ถูกกระทำที่เป็นเด็ก นอกจากจะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว เด็กยังได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ อีกด้วย

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดมาตรการการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงหรือทารุณกรรมที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่สามารถคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ (มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๒๔ และมาตรา ๓๗) และมาตรการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมโดยผู้ปกครองหรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรม (ตามมาตรา ๔๓) ดังนี้

(๑) กรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่สามารถคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ เด็กถูกทารุณกรรม (ตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖) พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กสามารถแยกเด็กไปจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพได้ไม่เกิน ๗ วัน เพื่อสืบเสาะและพินิจหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องต่อศาลคดีเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้มีคำสั่งขยายระยะเวลาสืบเสาะและพินิจออกไป ซึ่งรวมแล้วไม่เกิน ๓๐ วัน (มาตรา ๔๒)

(๒) กรณีที่ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (มาตรา ๔๓) ดังนี้

(๒.๑) ถ้ามีการฟ้องคดีอาญาผู้กระทำความผิดและมีเหตุที่ควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกฟ้องจะกระทำทารุณกรรมต่อเด็กอีก ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการคุ้มครองความประพฤติ ห้ามเข้าในเขตที่กำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะเวลาที่ศาลกำหนด เป็นต้น

(๒.๒) ถ้าไม่มีการฟ้องคดีอาญา หรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาแล้ว แต่ปรากฏการณ์พฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กอีก พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (มาตรา ๒๔) หรือพนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำขอต่อศาล เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองความประพฤติและเรียกประกันด้วยก็ได้

(๒.๓) ทั้งกรณีในข้อ (๒.๑) และ (๒.๒) หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน เพื่อคุ้มครองเด็กมิให้ถูกกระทำทารุณกรรมอีก ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้ที่เชื่อว่าจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กมากที่สุดไว้ได้ไม่เกินสามสิบวัน

๑.๕) มาตรการการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามกฎหมายอื่น ได้แก่ การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และการคุ้มครองสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังนี้

๑.๕.๑) การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ในกรณีที่คดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความ เพราะเหตุผู้ถูกกระทำฯ มิได้แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐) หรือมิได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน (ตามมาตรา ๖) ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อยู่ในวิสัยและโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ก็ได้

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ตั้งแต่มาตรา ๑๓๒ ถึงมาตรา ๑๓๙ ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เด็กหรือผู้ปกครองมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ไม่ใช่เฉพาะแต่ในกรณีที่คดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ขาดอายุความแล้วเท่านั้น แม้ในกรณีที่ยังอยู่ในอายุความ ไม่ว่าจะร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม หรือแม้แต่ผู้ถูกกระทำรุนแรงฯ จะไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำรุนแรงซึ่งมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติฯ นี้สามารถแก้ปัญหาที่ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวไม่อาจเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองของกฎหมายเพราะไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ดำเนินคดีได้ โดยมาตรการดังกล่าวทำให้การเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองของกฎหมายทำได้ง่ายขึ้น เพียงแต่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น รวมถึงกรณีเด็กถูกกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงเด็กถูกกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือผู้ปกครองมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ดังนี้

(๑) มีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนา หรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น โดยการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

(๒) ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องต่อศาลได้เอง ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนได้

(๓) เมื่อศาลได้รับการร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวแล้ว ให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้า หากปรากฏว่า ผู้ถูกกล่าวหาามีพฤติการณ์น่าจะทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงาน

ของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่น่าไปสูความรุนแรงในครอบครัว เป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าหกเดือนและศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาชำระค่าปรับจากศูนย์ให้ค่าปรับ ภาระหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด

(๔) ในกรณีที่ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ศาลจะสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานอื่น ๆ ติดตามกำกับให้ผู้กระทำรุนแรงฯ หรือผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควรและจะสั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาศาล เพื่อสอบถามความเป็นไปหรือปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ได้

(๕) ถือว่าคำสั่งของศาลที่ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้

(๖) ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกกระทำรุนแรงฯ นั้น เข้ารับค่าปรับจากศูนย์ให้ค่าปรับ ภาระหรือสถานพยาบาล หรือบำบัดรักษา หรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้ค่าปรับ ภาระหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงาน หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่กำหนด

(๗) ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง ตามข้อ (๓) ข้อ (๔) หรือ ข้อ (๖) ให้ศูนย์ให้ค่าปรับ ภาระ สถานพยาบาล หน่วยงาน หรือองค์การ ซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัว ได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

(๘) เมื่อศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหาพำนักอยู่ หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบ

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา มาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราวได้

(๙) เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอันสิ้นสุด อย่างไรก็ตาม ก่อนครบระยะเวลาตามเงื่อนไขหรือคำสั่งดาวรรคหนึ่ง ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกกระทำรุนแรงฯ มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้

(๑๐) ในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายคุ้มครองเด็ก ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ (มาตรา ๑๗๙ ประกอบมาตรา ๑๗๒) ที่บัญญัติให้เด็กมีสิทธิร้องขอให้ศาล ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้เช่นเดียวกับผู้ถูกกระทำรุนแรงฯ หากเด็กหรือ ผู้ปกครองเด็กไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลได้เอง ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทาง กฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะ กระทำการแทนก็ได้

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ปกครอง หรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดย ศาลเห็นเองหรือมีปรากฏการณ์ข้อเท็จจริงอันควรเชื่อต่อศาลในระหว่างการพิจารณาคดี ว่าถูกฟ้องจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการคุ้มครอง ประพฤติผู้กระทำผิด ห้ามเข้าเขตกำหนด ห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนด และ จะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บน (มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย ก็ได้) หากยังไม่มีการฟ้องคดีอาญา แต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีจะมีการกระทำทารุณ กรรมแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (มาตรา ๒๔) หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลเยาวชนและ ครอบครัว เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าว โดยกำหนดมาตรการคุ้มครอง ความ ประพฤติและเรียกประกันด้วยก็ได้

นอกจากนี้ ยังให้สิทธิผู้ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัวอย่างกว้างขวาง ไม่ใช่ให้เฉพาะกรณีความผิดฐานกระทำรุนแรงในครอบครัวที่ขาดอายุความเท่านั้น ยังรวมถึงกรณีที่เกิดยังอยู่ในอายุความ ไม่ว่าจะเป็นการร้องทุกข์ดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม หรือแม้แต่ผู้ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัวไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำฯ ผู้ถูกกระทำรุนแรงก็มีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลได้ (มาตรา ๑๗๒)

๑.๕.๒) การคุ้มครองสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖
ผู้ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ นอกจากจะได้รับการคุ้มครองสิทธิ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว ยังได้รับการคุ้มครองสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ อีกด้วย

ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่อายุเกิน ๖๐ ปี มีสัญชาติ ไทย มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนต่อ สิทธิและประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหามานุษยในครอบครัว

การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้สูงอายุที่ถูกระงับการกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ คุ้มครองและให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจาก “การถูกละเมิดกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง” และการให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในทางแก้ไขปัญหาครอบครัว การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน และการสงเคราะห์จัดงานศพตามประเพณี เป็นต้น ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสหวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระงับการกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุถูกระงับการกระทำรุนแรงฯ ดังกล่าว แจ้งและประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครองผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง ดังนี้

(๑) ผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดกรรม ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

(๑.๑) ให้แยกผู้สูงอายุไปพักอาศัยในสถานที่อื่นที่ปลอดภัย โดยคำนึงถึงความสมัครใจของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

(๑.๒) นำผู้สูงอายุไปตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต

(๑.๓) สอบถามข้อเท็จจริง พฤติการณ์ของผู้ถูกละเมิดกรรม

(๑.๔) กรณีการทารุณกรรมเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอก ให้แจ้งต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด โดยรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดจากการตรวจร่างกาย หรือจากการสอบข้อเท็จจริงส่งพนักงานสอบสวนด้วย

(๑.๕) กรณีการทารุณกรรมที่เกิดจากการกระทำของบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยและเป็นเรื่องที่ไม่ร้ายแรง ให้นักสังคมสงเคราะห์ ให้คำแนะนำแก่ครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอยู่ด้วย เพื่อทำความเข้าใจให้สามารถดูแลผู้สูงอายุมิให้ถูกละเมิดกรรมอีก แต่ถ้าเป็นกรณีที่ถูกกระทำทารุณกรรมร้ายแรง ให้ดำเนินการตามข้อ (๑.๔) โดยอนุโลม

(๑.๖) ให้การฟื้นฟูสุขภาพร่างกาย สภาพจิตใจของผู้สูงอายุให้กลับไปสู่สภาวะปกติ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัวหรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไม่สามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยได้ ให้ดำเนินการส่งผู้สูงอายุเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์คนชรา เว้นแต่ผู้สูงอายุไม่ยินยอม

(๒) ผู้สูงอายุที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

(๒.๑) ให้นำผู้สูงอายุไปพักในสถานที่ปลอดภัย ตามความเหมาะสม

(๒.๒) สอบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของการถูกแสวงหาประโยชน์ และกรณีจำเป็นให้ประสานงานเพื่อจัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ทั้งนี้ การสอบข้อเท็จจริงให้รวมถึงการสอบข้อเท็จจริงถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวการหรือเป็นนายหน้าในการนำผู้สูงอายุมาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และในกรณีที่ผู้สูงอายุถูกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบที่เป็นความผิดทางอาญา ให้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด

(๒.๓) ให้การฟื้นฟูสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ หรือฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุตามความต้องการและความเหมาะสม

(๒.๔) กรณีผู้สูงอายุประสงค์จะกลับไปอยู่กับครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุมีความประสงค์จะไปอยู่ด้วย ก็ให้ดำเนินการเตรียมความพร้อมของครอบครัว

(๓) ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

(๓.๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้หน่วยงานรับเรื่องนำผู้สูงอายุส่งบ้านพักฉุกเฉินของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุดินแดงของกรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการสอบข้อเท็จจริง สืบหาญาติ หรือให้การช่วยเหลือตามควรแก่กรณีต่อไป

(๓.๒) ในจังหวัดอื่น ให้หน่วยงานที่รับเรื่องนำผู้สูงอายุส่งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) หรือบ้านพักเด็กและครอบครัว หรือบ้านพักฉุกเฉิน เพื่อดำเนินการสอบข้อเท็จจริง สืบหาญาติ หรือให้ความช่วยเหลือตามสมควรแก่กรณีต่อไป

ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ทั้งที่ถูกทารุณกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง ให้ช่วยเหลือเป็นเงินตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น ค่าใช้จ่ายเป็นค่าพาหนะ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม หรือค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้นได้เท่าที่จ่ายจริงครั้งละไม่เกินห้าร้อยบาท

การอนุมัติให้การช่วยเหลือในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นอำนาจของอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย ในจังหวัดอื่นเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายในจังหวัดอื่นเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

ในการดำเนินการช่วยเหลือใด ๆ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว ชุมชน หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัว ชุมชน หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ การให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือการดำเนินการอื่นใดในการแก้ไขปัญหาคหครอบครัว รวมทั้งปรีกษาที่เกี่ยวข้องกับคดี และเรื่องสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย สามารถติดต่อขอรับคำปรีกษาได้จากงานสังคม

สงเคราะห์ งานให้คำปรึกษาปัญหาทางครอบครัวและปัญหาชีวิต คลินิกให้คำปรึกษา
บริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ หรือบริการอื่นของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
และกรณี que เห็นว่าผู้สูงอายุเดือดร้อนและจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน
อื่น ให้ดำเนินการประสานส่งต่อการดำเนินงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

